

KULTUR

MINISTERIET

Undersøgelse af den musikalske fødekæde indenfor klassisk musik.

Kulturministeriet, juli 2002.

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning.....	3
1.1	Kommissoriet og taskforcens sammensætning.....	3
1.2	Formål med undersøgelsen	4
1.3	Arbejdets tilrettelæggelse.....	5
2.	De centrale problemer i den musikalske fødekæde	5
3.	Taskforcens overordnede visioner	7
4.	Problemområder og løsningsforslag.....	8
4.1	Den uddannelsesmæssige fødekæde (delområde 1)	9
4.1.1	Manglende sammenhæng i dele af uddannelsessystemet	9
4.1.2	Behov for løft i uddannelsesinstitutionernes musikundervisning.	10
4.1.3	Vuggestuen og børnehaven	11
4.1.4	Folkeskolen	12
4.1.5	Gymnasiet	13
4.1.6	Seminariet	14
4.1.7	Pædagogseminariet.....	14
4.1.8	Universitetet.....	15
4.1.9	Musikskolen.....	16
4.1.10	Det Musikalske Grundkursus (MGK)	16
4.1.11	Musikkonservatoriet	16
4.2	Musikskolen (delområde 2)	17
4.2.1	Manglende regulering af musikskolernes undervisning	17
4.2.2	Etablering af ”overbygningsmusikskoler”	18
4.2.3	Fokus på talentplejen.....	19
4.2.4	En uhensigtsmæssig aldersgrænse.....	21
4.2.5	Det opsøgende arbejde på skoleområdet	22
4.3	Musikkens stilling i samfundet (delområde 3).....	22
4.3.1	Mediernes dalende interesse for den klassiske musik.....	22
4.3.2	Musikopdragelsen i den almene dannelse	23
5.	Taskforcens øvrige anbefalinger.....	24

1. Indledning

Hermed fremlægger taskforcen til undersøgelse af den musikalske fødekæde indenfor klassisk musik resultatet af sit arbejde.

Til brug for udvalgsarbejdet har taskforcen indhentet baggrundsinformationer fra diverse musikuddannelsesinstitutioner og fra centralt placerede personer indenfor musiklivet i både ind- og udland.

Taskforcen har på grund af den begrænsede tid især valgt at fokusere på de dele af kommissoriet, der omhandler forslag til en styrkelse af den musikalske fødekæde. Taskforcen vil inddrage udvalgte årsagsforklaringer på de aktuelle problemer, hvor dette findes at være relevant.

Blandt sine anbefalinger til en styrkelse af den klassiske fødekæde har taskforcen anvendt erfaringer fra både det klassiske og det rytmiske område.

1.1 Kommissoriet og taskforcens sammensætning

I januar 2002 nedsatte Kulturministeren en taskforce til at undersøge årsagerne til de aktuelle problemer med den musikalske fødekæde indenfor klassisk musik og på den baggrund komme med forslag til, hvordan de forskellige led i den musikalske fødekæde kan styrkes – både hver for sig og i en sammenhæng – herunder hvordan man kan sikre tilbud til særligt talentfulde elever.

Taskforcen blev nedsat på baggrund af bl.a. resultaterne i ”Undersøgelse af muskarbejdsmarkedets behov for konservatorieuddannede kandidater samt kandidaternes behov for efteruddannelse” (december 2001), som pegede på, at der var problemer med den musikalske fødekæde indenfor klassisk musik.

Som en forudsætning for undersøgelsen skulle taskforcen orientere sig bredt i musiklivet og indhente den nødvendige musikfaglige baggrundsviden i ind- og udland.

Taskforcens sammensætning:

Finn Schumacker, musikchef for Helsingborg Symfoniorkester og formand for

Uddannelsesrådet for Musikkonservatorierne (formand)

Bertel Krarup, rektor for Det Fynske Musikkonservatorium (medlem)

Anne Øland, pianist og docent på Det Kgl. Danske Musikkonservatorium
(medlem)

Gunnar Madsen, musikskoleleder på Holstebro Musikskole (medlem)

Ole Bartholin Kiilerich, studerende ved Det Fynske Musikkonservatorium
(medlem)

Sekretariat: Fuldmægtig Line Arnmark, student Anne Sofie Fogtmann og
student Grith Kyrsted.

1.2 Formål med undersøgelsen

Den musikalske fødekæde er en samlebetegnelse for det musikalske vækstlag og den udvikling af musikalsk talentmasse, der sker via musikundervisning på førskoleområdet, i folkeskolen, på gymnasier, i musikskoler, på musikalske grundkurser (MGK), på musikkonservatorierne samt på pædagogseminarier, seminarier og universiteter, og som resulterer i færdige kandidater til det musikalske arbejdsmarked, herunder de musikalske uddannelsesinstitutioner.

I de senere år er der med stadig større tydelighed opstået krisetegn indenfor en række af fødekædens led. På mange musikskoler er det i stigende grad vanskeligt at rekruttere elever til en række af de klassiske orkesterinstrumenter. På konservatorierne oplever man, at tilgangen af studerende indenfor de klassiske orkesterinstrumenter generelt er for nedadgående, ligesom mange musikskoler efterlyser flere kvalificerede lærerkræfter på især de klassiske instrumenter. I folkeskolen er musikundervisningens status i forhold til de mere ”hårde” fag blevet svækket, og i de danske orkestre opleves reduktionen i det klassiske vækstlag ved, at færre kvalificerede danske musikere stiller op til konkurrencer, når der er ledige stillinger, hvorfor man ofte må ansætte musikere med en udenlandsk uddannelse indenfor en række instrumentgrupper.

Begrebet fødekæde signalerer, at der er tale om en række led, der hænger sammen og som tilsammen skaber en helhed. For at løse de aktuelle problemer i den klassiske fødekæde er det afgørende, at alle led i fødekæden styrkes og at der skabes den nødvendige sammenhæng ledene imellem.

Formålet med taskforcens arbejde er derfor at komme med forslag dels til en styrkelse af de enkelte led i kæden dels til en styrkelse af sammenhængen de forskellige led imellem.

1.3 Arbejdets tilrettelæggelse

Taskforcen påbegyndte sit arbejde d. 22. februar 2002.

Til brug for sit arbejde har taskforcen dels anvendt egne erfaringer dels indhentet viden gennem interviews med diverse repræsentanter for musiklivet, herunder musikuddannelsesinstitutioner, i ind- og udland (jf. bilag 1).

Under henvisning til Statens Musikråds store rapport om amatørlivets vilkår i Danmark, ”Musikkens amatører bør behandles professionelt” (offentliggjort juni 2002) har taskforcen valgt ikke at gå nærmere ind på amatørmusikken.

I perioden fra den 22. februar til den 30. juni har taskforcen afholdt i alt 5 møder.

2. De centrale problemer i den musikalske fødekæde

Der findes i dagens Danmark ikke mange mennesker, for hvem musikken er uden betydning. Årtiers indsats for at sikre tilgængeligheden til musikken i dens forskellige ytringsformer kan bl.a. ses af forskellige lovgivningsmæssige initiativer, hvoraf loven om statsstøtte til landsdelsorkestrene, musikloven og dennes udvidelse med adgang til statsstøtte til den kommunale musikskolevirksomhed har været af stor vigtighed.

Det politiske engagement for udbredelsen af musikken over det ganske land har imidlertid medført, at andre sider af musikpolitikken har været nedprioriterede til skade for musiklivet i sin helhed.

Demokratiseringen af kunsten, dvs. den udstrakte grad af decentralisering og iagttagelsen af armslængdeprincippet, har haft stor betydning for befolkningens engagement i musiklivet, men har samtidig medført, at sammenhængen mellem amatørmusikken, uddannelsessystemerne, de professionelle institutioner og de

skabende kunstnere, der er så nødvendig for udviklingen af musiklivet, ikke længere er til stede.

Kendskabet til vor musikalske kulturarv og tradition er blevet stadig ringere. Den danske sangskat, spillemandsmusikken og de vigtigste danske komponister og deres værker er eksempler på områder, hvor de fleste desværre har meget begrænset viden.

Samfundets stigende tempo, nedprioritering af musikken i store dele af uddannelsessystemerne og væsentlig forkortede studietider på de højere uddannelser har desuden stærkt indskrænket mulighederne for musikalsk fordybelse på de fleste niveauer.

Endvidere lider mangfoldigheden i udbudet af musik i Danmark under en stærk fokusering på den del af musiklivet, der lever på kommercielle vilkår, hvilket giver et helt ensidigt billede af musikken som uforpligtende underholdning.

De fleste af disse problemstillinger har indvirkning på og afspejles i den musikalske fødekæde, hvilket konkretiseres nedenfor:

Det musikalske uddannelsessystem i Danmark er, i modsætning til flere af vore nabolande, opbygget efter en decentral model, hvor flere ministerier deler ansvaret for de musikalske uddannelsers indhold og opbygning. Denne struktur har vanskeliggjort koordineringen af musikuddannelsernes formål, læseplaner og undervisningsmetoder, hvilket har medført en u hensigtsmæssig fragmentering af den musikfaglige undervisning.

Folkeskolen har igennem de senere år gennemført en række uddannelsesreformer, som har medført en kvalitativ forringelse af folkeskolens musikundervisning. Dette skyldes bl.a. en nedprioritering af læreruddannelsens musikfaglige omfang og niveau.

I de gældende regler for musikskolevirksomhed er rammeplanen kun af en mere overordnet og vejledende karakter. Der findes i dag ingen bindende retningslinjer for musikskolernes tilrettelæggelse af undervisningen. Den mang-

lende regulering af området har medvirket til, at der i dag er et meget uensartet niveau, og ambitionsniveau, på landets musikskoler.

Talentpleje og elitearbejde har kun begrænset udbredelse på landets musikskoler. I modsætning til sportens verden, hvor man i mange år har haft tradition for at dyrke de særlige talenter, opfattes elitearbejde indenfor musikverdenen ofte negativt. Det begrænsede fokus på talentpleje i musikskolerne, samt fraværet af forbilleder, har betydning for musikkens status og appeal blandt børn og unge såvel som undervisere, og dermed for drivkraften i det musikalske vækstlag.

Musikudbudet inden for de danske medier er i de senere år vokset støt. Dette er dog kun en realitet for populærmusikken, som har opnået en stærk og synlig position i både danske og udenlandske medier. I modsætning hertil har især den klassiske musik oplevet et betydeligt tab af mediemæssig interesse og opmærksomhed, hvorved langt færre børn og unge bliver konfronteret med klassisk musik i radio og ikke mindst TV.

Flere forskningsprojekter påpeger vigtigheden af musik og bevægelse for barnets sociale og motoriske udvikling. Oprindelig indgik elementer fra den klassiske musik som en naturlig del af børns og unges opdragelse og almene dannelse. Flertallet af børn og unge mødte de danske salmer og sange indenfor hjemmets fire vægge, i børnehaven og fremfor alt i skolen. I dag har fx anvendelse af morgensang i skolen kun meget begrænset udbredelse.

3. Taskforcens overordnede visioner

Taskforcen har følgende anbefalinger til en løsning af de aktuelle problemer i den musikalske fødekæde indenfor klassisk musik:

- ✓ **At der, med henblik på at øge den faglige sammenhæng og koordination af læseplaner for faget musik i de forskellige musikuddannelser, oprettes et nationalt fagråd for musik med deltagelse af repræsentanter fra Kulturministeriet, Undervisningsministeriet og Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling. Det nationale fagråd skal tildeles formel kompetence, herunder høringsret, i forbindelse med nye lovgivningsmæssige tiltag på musikuddannelsesområdet.**

- ✓ At folkeskolens musikundervisning tildeles et kvalitativt løft ved bl.a. at give konservatorieuddannede kandidater mulighed for at undervise i musik i folkeskolen.
- ✓ At der igennem en ændring af reglerne om musikskolevirksomhed gennemføres et krav om etablering af ensartede læseplaner for alle kommunale musikskoler i landet.
- ✓ At der regionalt oprettes speciallinjer i musik på udvalgte vuggestuer, børnehaver, folkeskoler, gymnasier og seminarier/pædagogseminarier, alle med højt kvalificerede musikalske lærerkræfter, der, via et tæt samarbejde med hinanden og med konservatorierne, påtager sig medansvar for udviklingen af den musikalske fødekæde og tilsammen danner et musikalsk vækst- og kompetencecenter, et regionalt kraftcenter for musik.
- ✓ At der etableres regionale ”overbygningsmusikskoler”, der dels kan yde støtte til de mindre musikskoler i området, dels kan tjene som en katalysator for talentopsamlingen og talentplejen på lokalt og regionalt plan.
- ✓ At de danske public service medier forpligtes til at give den klassiske musik og musikformidling en mere fremtrædende og nuanceret plads i mediebilledet.
- ✓ At der i alle musikfaglige kredse gøres en indsats for at udbrede kendskabet til musikkens betydning for især små børns sociale, sproglige, motoriske og boglige udvikling.

4. Problemområder og løsningsforslag

Taskforcen har i sin analyse af de aktuelle problemområder og løsningsforslag valgt at strukturere gennemgangen indenfor 3 delområder. De 3 delområder er:

- 1) Den uddannelsesmæssige fødekæde (pkt. 4.1)
- 2) Musikskolen (pkt. 4.2)
- 3) Musikkens stilling i samfundet (pkt. 4.3)

4.1 Den uddannelsesmæssige fødekæde (delområde 1)

Den uddannelsesmæssige fødekæde indenfor musik omfatter en lang række institutioner, der på mere eller mindre direkte vis medvirker til børn og unges musikalske dannelsesproces.

Den uddannelsesmæssige fødekæde består af følgende institutioner, der i en musikalsk sammenhæng kan siges at fungere som vækstlag, rekrutteringsbaser og aftagere for hinanden:

- Vuggestuer og børnehaver (førscoleområdet)
- Folkeskoler
- Gymnasier
- Seminarier/pædagogseminarer
- Universiteter
- Musikskoler
- Musikalske Grundkurser (MGK)
- Musikkonservatorier

4.1.1 Manglende sammenhæng i dele af uddannelsessystemet

Det musikalske uddannelsessystem i Danmark er, som nævnt, opbygget efter en decentral model, hvor flere ministerier deler ansvaret for de musikalske uddannelsers formål, indhold og opbygning.

Denne struktur vanskeliggør koordineringen af bl.a. musikuddannelsernes læseplaner (hvor sådanne findes), hvilket medfører en uhensigtsmæssig fragmentering af den musikfaglige undervisning.

Igennem en årrække har repræsentanter fra de relevante ministerier, via et kontaktudvalg, søgt at samordne og koordinere musikuddannelserne i Danmark. Udvalget har dog ikke haft den fornødne formelle kompetence til at vende udviklingen.

Anbefaling

For at sikre en bedre samordning af landets musikfaglige uddannelser anbefales det, at der etableres et nationalt fagråd for musik med deltagelse af repræsen-

tanter fra Kulturministeriet, Undervisningsministeriet og Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling.

Det nationale fagråd skal tilføres formel kompetence, herunder høringsret, i forhold til nye lovgivningsmæssige tiltag på musikuddannelsesområdet.

I fagrådet bør der endvidere sidde repræsentanter med et bredt kendskab til både uddannelsesområdet, aftagerområdet og musiklivet i al almindelighed.

Fagrådet skal bl.a. have til opgave med mellemrum at aflægge en overordnet beretning om udviklingen i dansk musikliv.

4.1.2 Behov for løft i uddannelsesinstitutionernes musikundervisning.

Indenfor en række uddannelser finder man det vanskeligt at leve op til kravene i og intentionerne bag de pågældende uddannelsers beskrivelser af musikfaget og dets indhold. Dette skyldes mange forskellige forhold, herunder ressourcemæssige begrænsninger, studietidsforkortelser, lærermangel og fagtrængsel i forbindelse med uddannelsesreformer mm.

Anbefaling

For at give musikundervisningen det nødvendige kvalitative løft, er det nødvendigt at tænke musikundervisningen ind i en mere tværgående og bred sammenhæng med inddragelse af både vuggestuer, børnehaver, folkeskoler, gymnasier, seminarier og pædagogseminarier.

For at opkvalificere musikundervisningen foreslås det derfor, at der regionalt oprettes speciallinjer i musik på udvalgte vuggestuer, børnehaver, folkeskoler, gymnasier, seminarier og pædagogseminarier, der tilsammen kan skabe et musikalsk vækst- og kompetencecenter til gavn for både elever og lærerkræfter. Ved at etablere speciallinjer i musik kan man dels tilgodese de særligt musikinteresserede elever dels udnytte de begrænsede musiklærerkræfter på en mere effektiv og målrettet vis.

Erfaringer fra Skt. Annæ Gymnasium (og folkeskole) viser, at etableringen af en speciallinje i musik (i form af bl.a. Københavns drengekor) har skabt stor interesse og synlighed om institutionens arbejde - en interesse, der betyder, at Skt. Annæ Gymnasium i dag har opnået en helt særlig musikfaglig status på det storkøbenhavnske - og danske - landkort. Institutionen har hvert år stor søgning til sine klasser og "udklækker" mange af landets musikalske talenter.

4.1.3 Vuggestuen og børnehaven

Musik og bevægelse udgør, som tidligere nævnt, en vigtig del af barnets sociale, sproglige og motoriske udvikling. I mange vuggestuer og børnehaver varetages den elementære musikopdragelse imidlertid af pædagoger uden de fornødne musikalske forudsætninger.

Dog udbyder en række af landets musikskoler musik- og bevægelsesundervisning af 0-6 årige børn. Undervisningen foregår enten i vuggestuen/børnehaven eller på musikskolen.

Anbefaling

Det anbefales, at børneinstitutioner indgår et formaliseret samarbejde med musikskoler, pædagogseminarier og konservatorier om at sikre de 0-6 årige børn en kompetent musikundervisning.

Samtidig bør forældrene orienteres om betydningen af musik- og bevægelsesundervisningen, for derved at skabe et større medansvar for undervisningen.

I forlængelse af forslaget om at oprette speciallinjer i musik, anbefales det endvidere, at der på udvalgte vuggestuer og børnehaver indenfor en given region etableres særlige musiklinjer, hvor sang, leg, dans og spil udgør en central del af børnenes daglige aktiviteter. Undervisningen bør her varetages af pædagoger uddannet fra et pædagogseminarium med speciallinje i musik eller af konservatorieuddannede musyklærere med speciale i elementær musikopdragelse (EM).

4.1.4 Folkeskolen

Svækkelsen af folkeskolens musikundervisning blev særligt accentueret med Folketingets vedtagelse af lov om musik i maj 1990, hvor der blev åbnet mulighed for at yde statstilskud til driften af de kommunale musikskoler.

Loven medførte en betydelig vækst i antallet af musikskoler, hvilket resulterede i, at mange af folkeskolens kompetente musiklærere flyttede med over i musikskolerne. Det øgede musiktilbud i musikskolerne fik samtidig den uheldige konsekvens, at mange folkeskoler valgte at nedprioritere musikundervisningen til fordel for andre fag. Dette til trods for at musikskolerne af bl.a. økonomiske og kapacitetsmæssige årsager kun har ressourcer til at undervise ca. 10% af en ungdomsårgang. De resterende 90% risikerer således, i musikalsk henseende, at blive tabt på gulvet.

Forringelsen af folkeskolens musikundervisning forstærkes yderligere af den nuværende lærermangel i folkeskolen, der gør det vanskeligt for mange folkeskoler at finde kompetente musiklærere, som evner at leve op til musikundervisningens formål.

Som et resultat af en række uddannelsesreformer på seminarieniveau er der endvidere sket en betydelig svækkelse af musikfagligheden i faget musik. For mange musiklærere udgør musik blot et ud af 4 linjefag i deres seminarieuddannelse, og det vurderes, at mange undervisere har vanskeligt ved at leve op til fagets formålsbeskrivelse. Samtidig er musikundervisningens status blevet svækket i forhold til de mere "hårde" fag, såsom matematik og dansk.

Endelig afsluttes musikundervisningen allerede efter 6. klasse, hvilket giver et "hul" i den obligatoriske musikundervisning mellem 6. klasse og 1.g. (eller tilsvarende).

Anbefaling

Som tidligere nævnt anbefales det, at der regionalt etableres folkeskoler med speciallinjer i musik med udgangspunkt i fx Skt. Annæ-modellen.

For at styrke musikundervisningens omfang og faglighed anbefales det endvidere, at folkeskolen dels indfører obligatorisk musikundervisning i 7. til 10.

klasse, dels giver mulighed for, at konservatorieuddannede kandidater kan undervise i faget musik.

I bydelen Kista i Stockholm er man i samarbejde med Kgl. Musikhögskolan i færd med at gennemprøve en europæisk pendant til et succesfuldt canadisk skoleudviklingsprogram med titlen "learning through the arts". Hovedpointen er, at man kan drage stor nytte af kunstarterne, herunder musik, i undervisningen af "hårde fag" såsom matematik, fysik etc.

Det anbefales endvidere, at folkeskolen intensiverer sit samarbejde med musikskolerne om oprettelse af fx skoleorkestre, afholdelse af skolekoncerter mv. Derved skærpes elevernes kendskab til og interesse for musik som udtryksmiddel og socialt samlingspunkt.

Endvidere anbefales det, at folkeskoler med speciallinjer i musik etablerer et tæt samarbejde med den regionale "overbygningsmusikskole" (jf. pkt. 4.2.2.) om at udvikle det musikfaglige niveau indenfor begge områder.

4.1.5 Gymnasiet

Mange steder i landet findes der allerede nu gymnasier med særlige musiklinjer, ligesom undervisningsvejledningen til gymnasiets musikfag vægter det klassiske og det rytmiske område ligeligt. I praksis har eleverne – og tillige mange lærere – dog ofte en langt større interesse i og flere forkundskaber indenfor den rytmiske populærmusik, som også er nemmere at gå til uden større forudsætninger. Derved bliver den klassiske musik ofte nedprioriteret.

Anbefaling

Det anbefales, at der indenfor alle regioner oprettes udvidede speciallinjer i musik (herunder også linjer med hovedvægt på klassisk musik) på udvalgte gymnasier.

Desuden bør der åbnes mulighed for, at konservatorieuddannede kan indgå blandt underviserne på sådanne speciallinjer.

Erfaringer fra Finland og Tyskland viser, at det er særdeles hensigtsmæssigt at uddanne musiklærere til folkeskolen, gymnasiet og musikskolen på et konservatorium – dvs. i et miljø, hvor udøvelse indgår på et højt niveau. Og specielt med henblik på uddannelsen af musiklærere til gymnasiet befordres herigennem et tæt samspil mellem konservatorium og universitet om det samlede uddannelsesforløb.

4.1.6 Seminariet

Indtil 1998 havde seminariestuderende 4 år til at opnå undervisningskompetence indenfor 2 hovedfag. I dag skal de seminariestuderende inden for den samme tidsramme tilegne sig kompetence indenfor 4 linjefag, hvoraf et skal være matematik eller dansk. Dette kan gøre det vanskeligt for de studerende at opnå de nødvendige kvalifikationer indenfor musikundervisningens forskellige områder – i særdeleshed de mere udøverbemæssige, ikke mindst fordi der ikke stilles forudgående krav om særlige forkundskaber indenfor musik og musikudøvelse.

Anbefaling

Som nævnt anbefales det, at der regionalt oprettes seminarier med særlige speciallinjer i musik og at de pågældende seminarier indleder et samarbejde med musikkonservatorierne med henblik på at styrke og udvikle uddannelsens faglige indhold.

Med henblik på at højne det musikfaglige niveau anbefales det endvidere, at der indføres en prohibitiv optagelsesprøve til seminariernes speciallinjer i musik.

4.1.7 Pædagogseminariet

Flere forskningsprojekter har påvist en tæt sammenhæng mellem børns adgang til musik og bevægelse, og deres motoriske, sproglige og sociale udvikling. Til trods herfor, får de fleste pædagoger via deres uddannelse kun en meget begrænset introduktion til musik og elementær musikopdragelse.

Anbefaling

Det anbefales, at der regionalt oprettes pædagogseminarier med speciallinjer i musik.

4.1.8 Universitetet

Indenfor de længere videregående musikuddannelser i Danmark, som i dag varetages af konservatorierne og de musikvidenskabelige institutter ved universiteterne, er der pr. tradition et gensidigt begrænset kendskab til forskelle og ligheder imellem de to typer uddannelser. Det skyldes bl.a. en meget begrænset udveksling af lærerkræfter og i nogen grad også studerende de to uddannelsesområder imellem.

Da konservatoriet og universitetet er de to øverste led i den uddannelsesmæssige fødekæde, er det nødvendigt at sikre en større faglig koordination på dette niveau. Uden denne koordination er det ikke muligt at sikre den nødvendige sammenhæng ned igennem de øvrige musikuddannelser i fødekæden.

Anbefaling

Det anbefales, at de musikfaglige institutter ved universiteterne og konservatorierne etablerer formelle samarbejdsfora, der kan sikre en bedre sammenhæng og koordination imellem de to uddannelsestyper.

Med etableringen af Musikkens Hus i Aalborg sker der i 2006 en fysisk sammenflytning af Institut for Musik- og Musikterapi ved Aalborg Universitet og Nordjysk Musik-konservatorium. Denne samlokalisering bør udgøre et eksperimentarium for erfaringsudveksling og nye samarbejdsformer de to uddannelsestyper imellem.

Endvidere bør det samarbejde, som, via især Dansk Netværk for Musikpædagogisk Forskning, allerede nu eksisterer imellem de to typer uddannelsesinstitutioner indenfor den musikalske og musikpædagogiske forskning, yderligere forstærkes.

4.1.9 Musikskolen

Problemområder og anbefalinger for musikskolen vil blive gennemgået i pkt. 4.2

4.1.10 Det Musikalske Grundkursus (MGK)

Indenfor næsten alle amter i landet har man i dag musikalske grundkurser (MGK), der virker med udgangspunkt i to sideordnede formål, nemlig at styrke det lokale musikmiljø igennem uddannelse af dygtige amatører og at være konservatorieforberevende.

Oprettelsen af MGK har givet et generelt kvalitetsløft i niveauet hos de optagelsessøgende til landets konservatorier.

Siden starten af 1990'erne har både andelen og antallet af klassiske optagelsessøgende til MGK dog været stærkt faldende.

Anbefaling

Det anbefales, at MGK tænkes ind som en forlængelse af den foreslåede 3-niveaudeling af musikskolerne (jf. pkt. 4.2.3), således at MGK udgør et 4. niveau. I den forbindelse anbefales det, at MGK-eleven kontinuerligt deltager i sammenspil med elever fra musikskolens øvrige niveauer, dog særligt fra talentlinjen og den udvidede linje.

Det anbefales ligeledes, at der indgås et forpligtende samarbejde mellem MGK og gymnasier om et meritsamarbejde i musikfagene, med det sigte at frigøre eleven til at bruge mere tid på musikundervisningen på MGK.

4.1.11 Musikkonservatoriet

De musikpædagogiske uddannelser indenfor det klassiske område har på mange konservatorier haft en slags "second choice"-status i forhold til musikeruddannelserne.

Mange steder har konservatoriernes samarbejde med de øvrige uddannelsesinstitutioner i den musikalske fødekæde, herunder MGK og musikskolerne, haft et ad-hoc-mæssigt præg.

Anbefaling

Det anbefales, at konservatorierne styrker de klassiske musikpædagogiske uddannelsers generelle status, ligesom de musikpædagogiske og formidlingsmæssige kompetencer indenfor disse uddannelser gives et løft. Kendskab til læseplaner på musikskoler og i folkeskolen bør desuden indgå som en del af eksamenspensummet på samtlige musikpædagogiske uddannelser.

Det anbefales, at der uddannes flere kandidater med hovedfagene kor- og ensembleledelse på et niveau, der modsvarer den tidligere uddannelse som musikleder.

Endvidere anbefales, at det faglige indhold i såvel almen- som tilvalgsfag også fremover sikres et højt niveau.

Det anbefales, at området børnemusikopdragelse på et klassisk grundlag, herunder samspillet mellem musik og bevægelse, styrkes.

Af hensyn til det musikfaglige udøverniveau bør konservatorierne varetage den musikpædagogiske efter- og videreuddannelse af musikundervisere i både folkeskoler, gymnasier og musikskoler, herunder ”overbygningsmusikskoler”.

Endelig bør konservatoriestuderende kunne tilbydes praktikforløb, der giver dem praktisk erfaring med at arbejde i en folkeskole samt i et gymnasium med speciallinje i musik.

4.2 Musikskolen (delområde 2)

4.2.1 Manglende regulering af musikskolernes undervisning

I 1995 udgav Statens Musikråd en ”rammeplan for musikskolevirksomhed”, der indeholdte en undervisningsplan af vejledende karakter. I dag findes der således ingen bindende retningslinjer for musikskolernes tilrettelæggelse af undervisningen. Dette har ført til, at landets musikskoler i dag udbyder under-

visning på et meget uensartet niveau, hvilket i høj grad hænger sammen med det meget uensartede ambitionsniveau, der præger hele området.

Anbefaling

At der ved en ændring af musiklovens § 3 a, stk. 4, som bestemmer, at Kulturministeren i samråd med Statens Musikråd fastsætter vejledende retningslinjer for musikskoleundervisningen, indføres et krav om etablering af ensartede læseplaner for alle landets musikskoler med en tydelig beskrivelse af det pædagogiske sigte med undervisningen og dennes progression. Læseplanerne udarbejdes fx af en ”fagkomité” fra hver instrumentgruppe, som fastlægger retningslinjer for indholdet i undervisningen, herunder repertoireanvisninger mv.

Det anbefales endvidere, at der fastsættes krav om en årlig eller halvårlig elev-evaluering, som kan styrke bevidstheden om undervisningssituationen hos både undervisere og elever.

4.2.2 Etablering af ”overbygningsmusikskoler”

I mange dele af landet, men især i de mere tyndt befolkede områder, finder mange musikskoler det vanskeligt at tilbyde et alsidigt og dækkende udbud af musikundervisning.

På disse musikskoler er det endvidere svært at finde ressourcer til at påtage sig både den almindelige musikundervisning, det opsøgende talentopsamlingsarbejde og den mere krævende talentpleje.

Endelig har mange af de mindre musikskoler svært at tiltrække det nødvendige antal kompetente musiklærere til deres område.

Anbefaling

Det anbefales, at der i en større by indenfor en given region etableres en ”overbygningsmusikskole”, som dels kan støtte og vejlede de mindre musikskoler i området dels kan tjene som en løftestang for talentopsamlingen og talentplejen på lokalt og regionalt plan.

”Overbygningsmusikskolen” skal varetage den almindelige musikundervisning for børn og unge indenfor sit eget lokalområde, men vil så yderligere stå for at

koordinere et samarbejde med de mindre musikskoler om at opsamle og udvikle talenter samt at synliggøre musikskolernes aktiviteter i den givne region.

For at sikre den nødvendige tilstrømning af kompetente lærere og for at øge musikskolens synlighed i forhold til omverdenen anbefales det bredt at åbne mulighed for alternative ansættelsesformer, såsom kombinationsansættelser, hvor stillingen deles mellem fx henholdsvis 2/3 undervisning og 1/3 udøvende virksomhed i et lokalt professionelt orkester, ensemble eller lign.

På Lolland har man haft stor succes med at oprette en 6. "musikskole" på blæserområdet, som supplement til de eksisterende 5 musikskoler. Lærerne, som i denne musikskole underviser elever fra alle de øvrige musikskoler, er ansat i en kombinationsstilling med 2/3 undervisning og 1/3 professionel ensemblevirksomhed. Man har bl.a. valgt denne struktur med henblik på dels at kunne tiltrække stærke lærerkræfter fra de større byer, dels at øge musikskolernes synlighed i forbindelse med koncerter med det professionelle ensemble.

Endelig bør kravet om undervisningstilbud på alle instrumenter på alle musikskoler overvejes, da dette krav for mange små musikskoler er svært at honorere. I stedet kan man forestille sig en lille musikskole, der specialiserer sig indenfor en bestemt instrumentgruppe og ensembleform, og herigennem får mulighed for at oprette udvidede linjer eller endog talentlinjer indenfor de udvalgte instrumenttyper.

4.2.3 Fokus på talentplejen

Indenfor mange sportsgrene, fx fodbold, har talentpleje og elitarbejde stor opbakning blandt både udøvere, forældre og trænere. Indenfor musikskolen har talentplejen i dag kun begrænset udbredelse. Det begrænsede fokus på at skabe forbilleder og dyrke talenter har betydning for musikkens status og appeal blandt undervisere såvel som børn og unge, idet det musikalske vækstlag derved kommer til at mangle synlige spydspidser.

Anbefaling

I musikskolen skal der være mulighed for at spille musik på baggrund af en almen interesse. Samtidig er det dog vigtigt, at musikskolen tager hånd om de særlige musiktalenter, og at disse gives mulighed for dyrke og udvikle deres talent i musikskoleregi.

Det anbefales derfor, at musikskoler, enten hver for sig eller i et samarbejde med andre musikskoler i området, udbyder musikundervisning på 3 forskellige niveauer:

1) Almen linje

Den almene linje kan udover at være en sund hobby styrke elevens lyst til musikudfoldelse og derigennem lede videre til den udvidede linie. Almen linje skal særligt fokusere på sammenspil og almen musikforståelse.

Almen linje tilbydes på alle musikskoler.

2) Udvidet linje

Den udvidede linje skal udvikle elevens instrumentale og musikalske evner gennem såvel individuel som holdundervisning, samt ved deltagelse i særlig musikorientering og større fællesprojekter, herunder sammenspil, koncertforberedelse, børnemusicals, kor mv. Udvidet linje afsluttes hvert år med en elevevaluering, hvor læreren i samarbejde med eleven og elevens forældre redegør for elevens udvikling i det forgangne år og fastlægger en målsætning for det kommende år.

Udvidet linje tilbydes på musikskoler, som har musikuddannede lærerkræfter samt relevante sammenspilstilbud.

3) Talentlinje

Talentlinjen giver særligt talentfulde elever en udvidet undervisning i instrument, sammenspil, hørelære, teori, særlig musikorientering samt øvemethode, sceneoptræden og lignende. Eleven skal aflægge en optagelsesprøve for at få adgang til talentlinjen, ligesom der gennemføres en årlig elevevaluering, hvor læreren i samarbejde med eleven og elevens forældre redegør for elevens udvikling i det forgangne år og fastlægger en målsætning for det kommende. Optagelsesprøven og elevevalueringen afvikles i samarbejde med konservatori-

et. Det anbefales også, at der på denne linje afholdes stævner, orkesterprojekter, konkurrencer og lignende - både herhjemme og som en del af et internationalt samarbejde - for derved at øge motivationen og incitamentet til at yde en ekstra indsats.

Talentlinjen udbydes på ”overbygningsmusikskoler” eller almindelige musikskoler med højt kvalificerede lærerkræfter, herunder også konservatorielærere, og de relevante sammenspilmuligheder.

Hensigten med en 3-delt struktur er endvidere at medvirke til en opblødning af den uhensigtsmæssige opdeling af soloundervisning i små tidsenheder (”minuttyranniet”).

Team Danmark har netop søsat et nyt elite-arbejdsprogram, hvor der opereres med såkaldte ”kraftcentre”. Team Danmark opstiller en række krav om bl.a. et højt fagligt niveau blandt trænerne, en velfungerende organisation og gode faciliteter. De klubber, der opfylder disse krav, kan ansøge om at blive udnævnt til kraftcentre, hvilket giver adgang til at drage nytte af Team Danmarks ekspertise, trænere, fysioterapeuter, idrætspsykologer osv. Denne struktur skal sikre et tæt samarbejde mellem eliteklubber, landstrænere og Team Danmark, således at talentarbejdet fra starten kan foregå optimalt i alle dele af landet, og samtidig sikre, at de lokale ressourcer anvendes til at arbejde målrettet mod toppen.

4.2.4 En uhensigtsmæssig aldersgrænse

I de nuværende regler for tilskud til musikskolevirksomhed er der etableret en aldersgrænse for musikundervisning på 0-25 år. Aldersgrænsen er særdeles uhensigtsmæssig i forhold til musikskolens inddragelse af på den ene side amatørmusiklivet og på den anden side familien.

Anbefaling

Det anbefales, at den øvre aldersgrænse fjernes, så det bliver muligt at tilskudsfinansiere musikalske aktiviteter på tværs af alder. Dette vil give bedre vilkår

for samarbejdet med amatørmusikken, hvor både musikskolen og amatørmusikken kan nyde godt af et gensidigt samarbejde, og samtidig muliggøre, at både børn og forældre inddrages i musikskolens aktiviteter.

4.2.5 Det opsøgende arbejde på skoleområdet

Musikskolernes undervisningstilbud til de 0-9 årige, men også ældre børn og unge, er i dag af en meget uensartet karakter.

Anbefaling

Det anbefales, at musikskoler er aktivt opsøgende i forhold til vuggestuer, børnehaver og folkeskoler med henblik på at sikre alle børn en grundlæggende musikundervisning. Som tidligere nævnt kan dette ske ved, at musikskolerne regionalt indgår et formaliseret samarbejde med børneinstitutioner, pædagogseminarier og konservatorier om at varetage musikundervisningen.

East Helsinki Music Institute er en musikskole som i samarbejde med en almindelig folkeskole tilbyder børnene daglig musikundervisning - både instrumental og sanglig. Børnene optages og fordeles i klasser sammensat sådan, at hver klasse udgør en hensigtsmæssig og velfungerende sammenspilsgruppe, og børnene har, på linje med undervisningen i de almindelige fag, ensemblespil på skemaet hver formiddag. De har en stor musikalsk kapacitet som instruktør og opnår usædvanlige resultater.

4.3 Musikkens stilling i samfundet (delområde 3)

4.3.1 Mediernes dalende interesse for den klassiske musik

Musikudbudet inden for de danske medier er i de senere år vokset støt. Dette gælder dog kun den rytmiske populærmusik, som har opnået en stærk og synlig position i mediebildet. Den klassiske musik oplever, i modsætning hertil, et tab af mediemæssig interesse, som har medført at færre børn og unge konfronteres med klassisk musik i radio og ikke mindst TV.

De klassiske musikprogrammer på DR2 TV må især siges at tiltrække et publikum af allerede klassisk interesserede seere. En udbredelse af interessen for og kendskabet til den klassiske musik er dels betinget af, at der fremover sendes musikprogrammer på flere TV-kanaler dels at det nuværende spektrum af musik- og musikformidlende udsendelser udvides.

Anbefaling

Det anbefales, at den klassiske musik fremover får en større plads i de brede programflader i de danske public service medier, herunder specielt TV-programmer indenfor den gode sendetid.

Endvidere bør det eksisterende udbud af udsendelser om klassisk musik suppleres af mere alsidige og alment tilgængelige programmer, herunder ikke mindst programmer rettet mod børn og unge.

Blandt de senere års betydningsfulde danske TV-programmer med klassisk musik var udsendelsesrækken i efteråret 2001 "Sigurd og Symfoniorkestret" med pianisten og entertaineren Sigurd Barrett. Sammen med studiekammeraten Nikolaj Hansen og Danmarks Radios Symfoniorkester udviklede han et nyt TV-koncept for hele familien, hvor man fik indblik i symfoniorkestrets verden, og sammen med musikerne og deres instrumenter fik en oplevelse af, hvor fantastisk klassisk musik er at lytte til.

Endelig bør der oprettes en særlig efter- eller videreuddannelse som musikformidler.

4.3.2 Musikopdragelsen i den almene dannelse

Tidligere indgik den klassiske musik som en naturlig del af børn og unges almene dannelse. Flertallet af børn og unge mødte de danske salmer og sange i både medier, indenfor hjemmets fire vægge, i børnehaven og i folkeskolen. Det er i dag kun sjældent tilfældet.

Anbefaling

Det anbefales, at der på alle de relevante uddannelsesinstitutioner indføres et fag i almen kulturforståelse, som bl.a. indeholder en introduktion til klassisk musik.

5. Taskforcens øvrige anbefalinger

Taskforcen betragter anbefalingerne i denne rapport som et startskud til og ikke en afslutning på debatten om den klassiske fødekæde.

Da taskforcens anbefalinger berører personer og institutioner på mange forskellige beslutningsniveauer, finder vi det vigtigt, at der snarest efter rapportens offentliggørelse gennemføres en række opfølgende aktiviteter.

Taskforcen vil derfor anbefale, at Kulturministeriet i efteråret 2002 afholder en konference med deltagelse af de interessenter på musikområdet, der er omfattet af taskforcens anbefalinger. Konferencen bør have det formål, at der med udgangspunkt i taskforcens anbefalinger bl.a. nedsættes en række tværgående udvalg, der får til opgave at udarbejde forslag til en konkret implementering af rapportens anbefalinger.

Bilag 1. Liste over de personer/institutioner, som er blevet interviewet eller på anden måde inddraget i taskforcens arbejde

Anders Laursen, formand for Dansk Musikerforbund

Bente Søndergaard, formand for folkeskolens Musiklærerforening
Bodil Ørum, folkeskolelærer og docent ved Det Fynske Musikkonservatorium
Ebbe Munk, kapelmester ved Københavns Drengekor, Skt. Annæ Gymnasium
Finn Gravesen, fagkonsulent i Undervisningsministeriet
Frede V. Nielsen, professor ved Danmarks Pædagogiske Universitet
Gert Skød Sørensen, solojanitschar, formand for Radiosymfoniorkestret
Géza Szilvay, East Helsinki Music Institute, Finland
Gunilla von Bahr, rektor for Kungliga Musikhögskolan, Stockholm
Hans Bodin, orkesterchef ved Helsingborg Symfoniorkester, Sverige
Hans-Henrik Skieller, formand for Seminariernes Musiklærerforening
Helle Majlund Jensen, musikskoleleder, Trehøje Musikskole.
Henrik Holm, musikskoleleder for Viborg Musikskole
Henrik Nedergaard, projektleder for den 6. musikskole
og musikskoleleder for Nakskov og Højreby Musikskole.
Jaakko Untamala, leder af klaverdepartementet ved konservatoriet i Kuopio,
Finland
Jan Glud Østergård, musikskoleleder, Brande Musikskole.
Jan Hansen, musikskolekonsulent, Statens Musikråd
Jens Bloch, generalsekretær for DAMUSA og musikskoleleder for
Give Musikskole
Jens Sandfeld, musikskoleleder for Albertslund Musikskole
Jesper Moesbøl, fagkonsulent i Undervisningsministeriet
Jörg Linowitzki, prorektor ved Musikhochschule, Lübeck
Kent Sommer Mortensen, skoleleder ved Det Kgl. Teaters Balletskole,
Holstebro afdelingen.
Kirsten Dollerup, formand Gymnasieskolernes Musiklærerforening
Mads Bille, leder af Den Jyske Sangskole
Mogens Halten, sanginspektør ved Københavns Drengekor,
Skt. Annæ Gymnasium
Ole Helby, formand for Dansk Musikpædagogisk Forening (DMpF)
Otto Laust Hansen, musikskoleleder for Køge Musikskole og MGK
Pekka Vapaavuori, rektor for Sibelius akademiet, Helsinki
Pia Dahl, generalsekretær for Musik & Ungdom
Poul Rosenbaum, musikskoleleder for Ishøj Musikskole og MGK
Søren Thirup, fagkonsulent i Undervisningsministeriet
Svend Kragelund, musikchef for Tivoli-garden
Susanne Hedegaard, sportschef ved Team Danmark

Tove Detreköy, medstifter af Det Danske Suzuki Institut
Uffe Most, musikskoleleder for Odense Musikskole og MGK

Bilag 2. Grafisk fremstilling af den anbefalede sammenhæng mellem uddannelsesinstitutionerne indenfor den musikalske fødekæde.

